

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ

ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ МІСТА

ХЕРСОН

Опитування проводилося

Експертним комітетом з економічного розвитку міста Херсон

у співпраці з проектом

«Економічний розвиток міст»

за підтримки

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

січень 2008 року

Зміст:

I.	ВСТУП	3
II.	МЕТОДОЛОГІЯ	3
III.	ОСНОВНІ ВИСНОВКИ	3
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ	5
	1. Статус підприємства	5
	2. Загальний стан бізнесу	5
	3. Ринки збуту місцевої економіки	7
	4. Питання трудових ресурсів і зайнятості	8
	5. Нерухомість для ведення бізнесу та інвестиції	10
	6. Послуги, що надаються органами місцевої влади	12
	7. Критичні питання	14
	8. Загальні враження	15
V.	УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК	16

I. ВСТУП

У травні – червні 2008 року було проведено опитування роботодавців міста Херсона. Це опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку з залученням громади – проекту, який визначатиме економічне майбутнє міста. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів Експертного комітету з економічного розвитку міста Херсону (ЕК) стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця в Херсоні. Серед питань анкети були історія та статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, що надаються органами влади, та стосунки з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

Всього було заповнено **49** анкет. Серед компаній у переліку для опитування були найбільші роботодавці міста, а також вибірка малих і середніх підприємств. **Вісімнадцять** з 49 обстежених підприємств забезпечують роботою менш ніж 50 працівників кожне. Серед обстежених підприємств **16** відносяться до великих і **15** до середніх за розмірами підприємств (забезпечують роботою від 50 до 250 працівників). У цьому звіті містяться узагальнені відповіді керівників усіх підприємств.

Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах є конфіденційною.

Були виявлені відмінності у відповідях між підприємствами, що належать до різних галузей економіки, а також між великими підприємствами та представниками малого й середнього бізнесу. Тому частину даних було проаналізовано з урахуванням цих відмінностей.

На опитаних підприємствах працює **15704 особи** (у т.ч. 6285 – жінки, що становить близько 40%). Якщо врахувати, що всього у місті середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу склала **5022 зайнятих осіб, то фактично опитані працедавці 69,5% працюючих** у місті. Вибірка є пропорційна до кількості працюючих на малих, середніх та великих підприємствах та є репрезентативною.

Хоча опитування керівників 49 підприємств не може повною мірою відобразити думку всієї бізнесової спільноти Херсона, ці підприємства, як традиційні роботодавці, так і динамічний, зростаючий сектор малих і середніх компаній – репрезентують значну частину місцевої економіки, і дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в інших містах України.

III. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

1. Місцева економіка виявляє ознаки консолідації після нещодавніх процесів приватизації, які супроводжувалися становленням і зростанням динамічного сектора малих і середніх підприємств.
2. Місцеві підприємці незадоволені загальною економічною ситуацією в країні, національним законодавством, внутрішньою конкуренцією, а також нестачею кваліфікованої робочої сили.
3. Загальна кількість працівників на всіх підприємствах-респондентах складає 3491 осіб, а наступного року ці підприємства забезпечать роботою більше 3594 жителя України і її передмість. Промислові підприємства нещодавно пережили процес реструктуризації та скорочення, і більшість з них сьогодні, схоже, зміцнюється. Проте рушійною силою створення нових робочих місць є середні і малі підприємства, де респонденти позитивно оцінюють перспективи на наступні роки.
4. Місцева економіка зараз перебуває в доброму стані, порівняно з іншими містами - рівень зайнятості, продуктивність та очікування щодо інвестицій досить високі. Крім того, існують важливі плани збільшення обсягів продажу та здійснення нових інвестицій.
5. Експортна орієнтація місцевої економіки є надто низькою. Обсяги експорту більшості підприємств не великі і вони переважно обслуговують національний ринок України (49,5 % – в межах Київської області, а 48,7 % - в інших областях України). Незначною є питома вага експорту продукції і послуг у країні СНД – 1,7 %. Експортерами у ці країни є 3 з 29

підприємств. Лише одне з них повідомило, що експортує певну частину своїх товарів і послуг до Європи. В результаті цього приплив зовнішніх фінансових ресурсів до місцевої економіки є недостатнім.

6. Досить позитивним результатом є той факт, що компанії оцінили на «відмінно» 50,9 % своїх працівників і поставили «добре» 37 відсоткам, що відображає високий рівень задоволення робочою силою. Частка «поганих» працівників є незначною – лише 0,5 %. Середня заробітна плата в 2007 р. зросла до 2038 грн. на місяць (у 2006 р. – 1665 грн.). Багатьом підприємствам бракує працівників необхідної кваліфікації, головним чином у технічних сферах. Очікується також, що ця проблема залишиться актуальною і в прийдешні роки.
7. В Україні існує високий потенціал для розвитку і розширення бізнесу – 17 компаній (59 %) планують розширювати виробництво у місті і 10 – розглядають таку можливість. Три компанії планують і 9 розглядають можливість розширювати власну діяльність на інші адміністративно-територіальні одиниці не скорочуючи виробництво в Україні. Всі ці компанії мають плани модернізації або вдосконалення своїх нинішніх потужностей, як шляхом розвитку існуючих потужностей, так і через нове будівництво, переважно в 2008-2009 рр. Загальна сума інвестицій може сягнути 39595 тис. грн. Підприємства планують створити додатково близько 231 робочих місць, що є досить незначним показником при заявленому обсязі інвестицій.
8. Лише три підприємства планують і три розглядають можливість припинення діяльності в Україні і перенесення її до інших міст. Причинами такого кроку є кращий бізнес-клімат в іншому місті, відсутність землі для розширення, зміна ринкової кон'юнктури та неадекватні приміщення
9. Загалом якість послуг, що надаються органами місцевого самоврядування, отримала посередню оцінку (в середньому 2,62 за 4-бальною шкалою, де 1 є найвищою, а 4 – найнижчою оцінкою). Досить низький рівень задоволення висловлено охороною правопорядку (2,96), підтримкою малих і середніх підприємств (2,90), громадським транспортом (2,89), наданням ділянок для ведення бізнесу (2,71), житловим будівництвом (2,68). Саме ці види послуг у місті надаються на низькому рівні.
10. Десять респондентів оцінили якість місцевої влади як відмінну, і 14 відгукнулися про неї як про добру. Українське самоврядування також отримало 4 оцінки «задовільно» і одну – «погано». Також було запропоновано висловити думку про бізнес-клімат у місті. Цього разу оцінки були менш позитивними. Загалом подібні оцінки є характерними для міст Східної Європи з хорошими умовами для бізнесу та поганою співпрацею між публічним та приватним секторами.
11. Менш позитивними були думки про бізнес-клімат в Україні. Три респонденти назвали Українку відмінним місцем для ведення бізнесу, 17 оцінили місцевий бізнес-клімат як добрий, і 8 поставили оцінку «задовільно».
12. Компанії поділяють думку, що місцева економіка поліпшиться завдяки позитивним змінам на місцевому рівні (розвиток комунальної та бізнесової інфраструктури), кращій співпраці між бізнесом і владою (розвиток малих і середніх підприємств), а також залученню зовнішніх ресурсів (прямих інвестицій).

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. СТАТУС І ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВ

Більшість обстежених підприємств (25) було засновано після 1990 року і вони є представниками сектору малих і середніх підприємств.

Найбільша частка новостворених компаній належить малим та середнім підприємствам у сфері оптової та роздрібною торгівлі, транспортних послуг, виготовлення продуктів харчування, поліграфічної продукції, будівельних матеріалів.

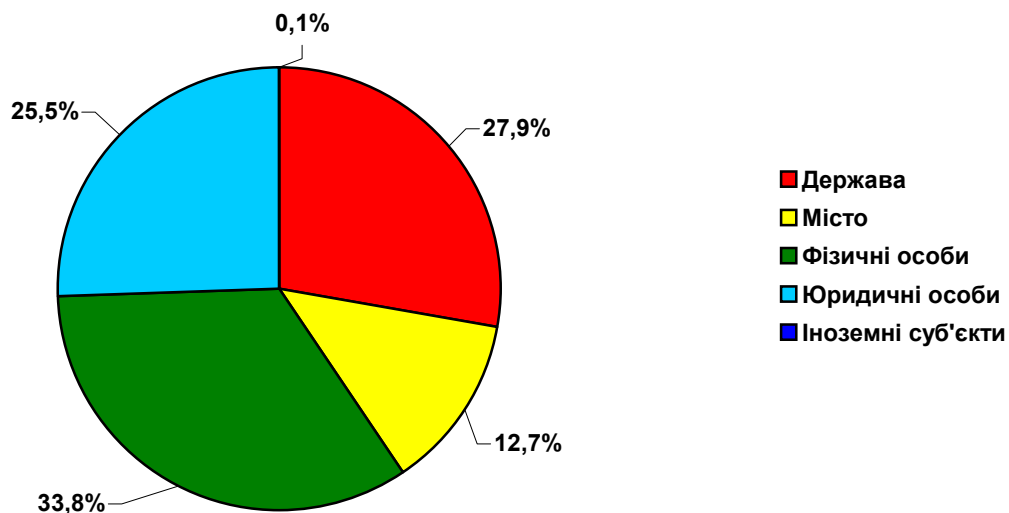

Рис. 1. Структура власників

Серед великих роботодавців переважають традиційні підприємства з відпуску електроенергії та тепло енергії, машинобудування, виробництва будівельних матеріалів і продуктів харчування. Ці підприємства є «продовжувачами справи» традиційних галузей економіки міста, але більшість з них пройшли через процеси реструктуризації та зміни власників.

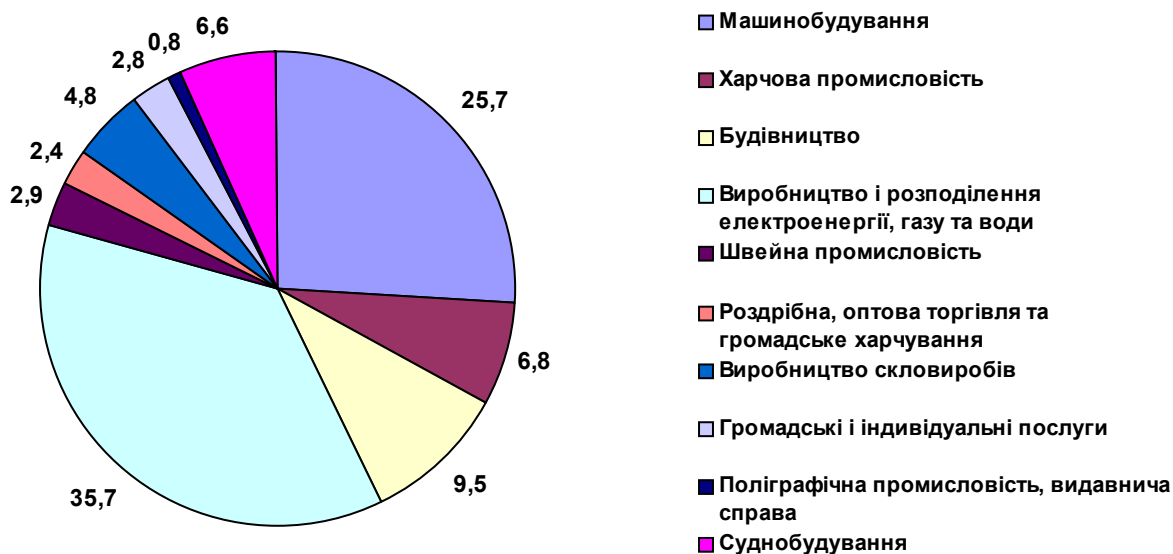

Рис. 2. Галузева структура підприємств,% (за обсягами вироблено продукції / наданих послуг)

Частка власності юридичних та фізичних осіб є найбільшою і сягає 33,8 та 25,5 відсотки відповідно. Значною (у порівнянні з іншими містами) є частка державної форми власності (В опитуванні прийняли участь представники декількох найбільших підприємств міста, де переважає частка державної власності). Присутність іноземного капіталу вельми незначна. В опитуванні прийняло участь лише одне підприємство, в якому іноземні суб'єкти є частковими власниками.

У галузевій структурі підприємств, розрахованій за обсягами вироблено продукції / наданих послуг, найбільшу питому вагу займають підприємства з виробництва і розподілення електроенергії, газу та води (35,7%), машинобудування (25,7%), будівництва (9,5%), харчової промисловості (6,8%).

2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

Економіка міста Херсон є добре диверсифікованою, але її головним сектором залишається промисловість. Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р. Малий і середній бізнес здебільшого задовольняє різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення.

Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. рис. 3). До чільної групи чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – згадувалася 63 відсотками всіх респондентів; (2) національне законодавство – 45%; (3) нестача кваліфікованої робочої сили – 45% (особливо промислові підприємства); (4) внутрішня конкуренція – 37%; (5) витрати на матеріали – 35%.

Процентні ставки, стримують подальший розвиток переважно підприємств малого й середнього бізнесу. З іншого боку, такі питання, як обмеження, пов'язані із захистом довкілля, віддаленість ринків, вартість робочої сили, ставлення місцевої влади, турбують не більше трьох – чотирьох підприємств кожне.

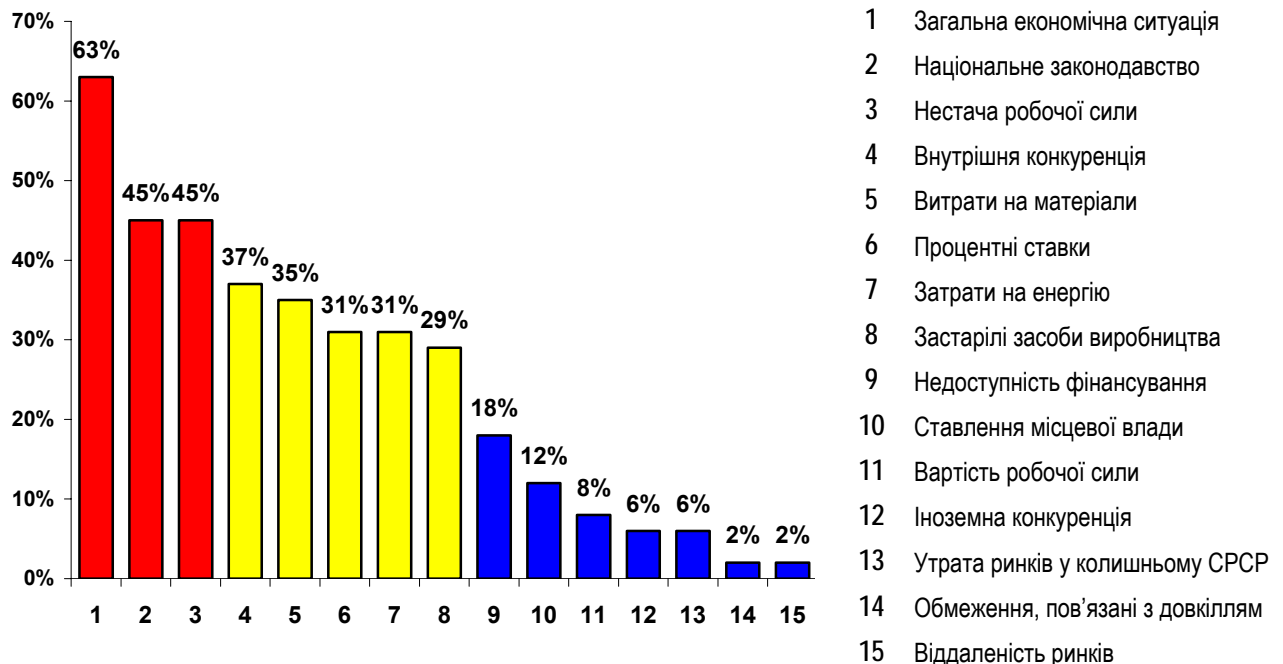

Рис. 3. Перешкоди для подальшого розвитку

Респондентам було задане питання про основні причини розташування підприємства саме у місті Херсон.

Для 37 з 49 підприємств однією з основних причин розміщення в Херсоні є наявність клієнтів та ринку збуту продукції і послуг в області, для 34 – наявність кваліфікованої робочої сили; для 18 – наявність постачальників компонентів, для 14 – наявність постачальників сировини.

Для великих підприємств найважливішими аргументами є наявність кваліфікованої робочої сили, постачальників сировини та компонентів. Малі підприємства переважно вказують як причину розміщення – наявність ринку збуту власної продукції і послуг.

Як додаткові причини розташування підприємства саме в Херсоні багато представників підприємств називають його вигідне географічне розташування.

Вивчення думки підприємців – Херсон

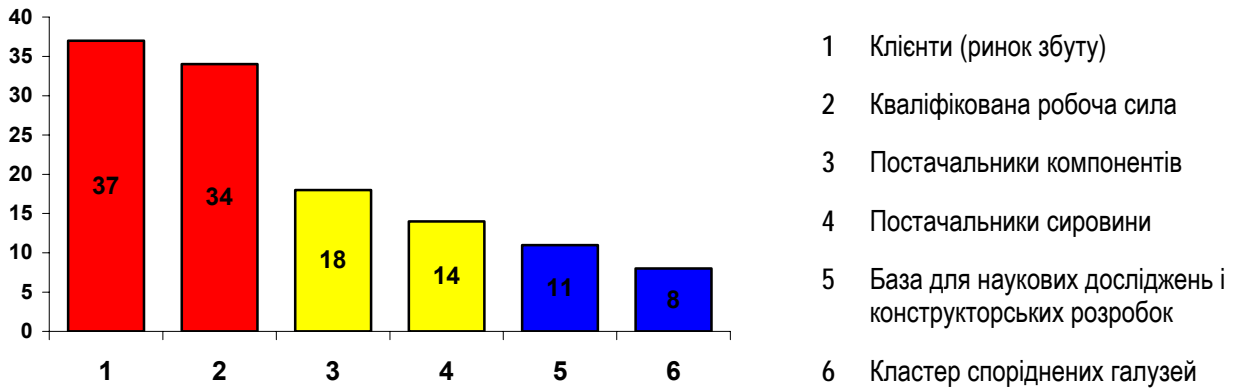

Рис. 4. Причини закріплення підприємств

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС чи вступом до цієї організації, є швидше позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки.

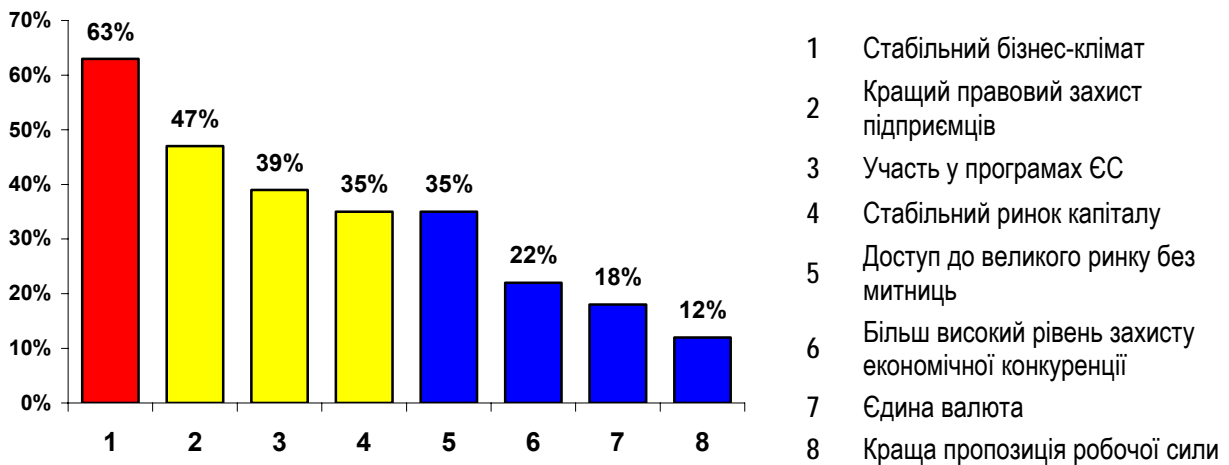

Рис. 5. Переваги вступу до ЄС

Стабільніший бізнес-клімат (63%), кращий правовий захист підприємців (47%), участь у програмах ЄС (39%) є, на думку респондентів, головними вигодами від початку процесу інтеграції та показують нам, чого цим підприємствам найбільше бракує в сьгоднішній Україні.

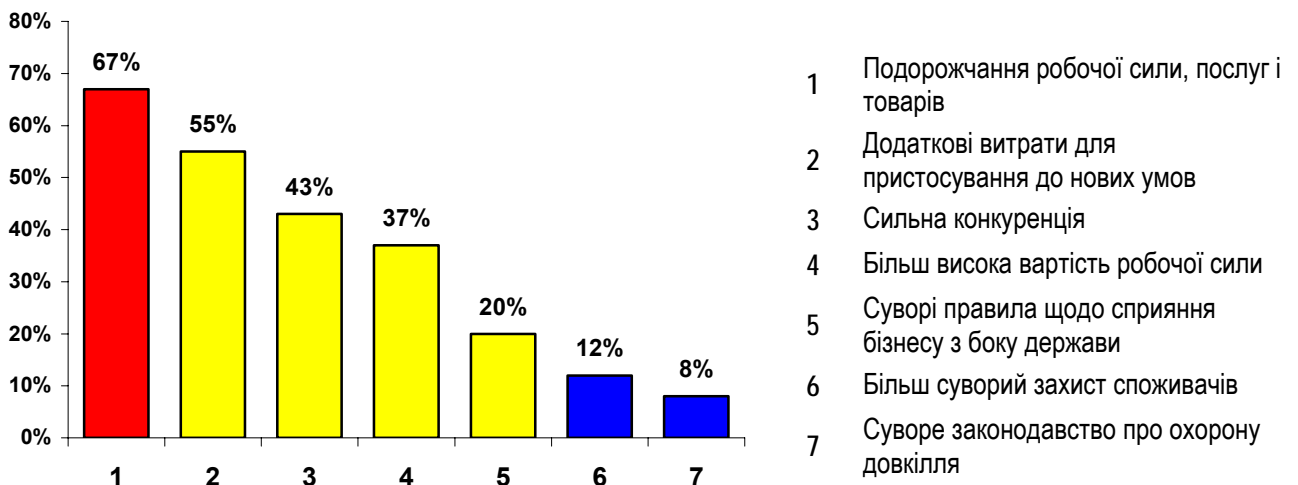

Рис. 6. Недоліки вступу до ЄС

Вивчення думки підприємців – Херсон

З іншого боку 67 відсотків підприємств з острахом очікують на втрату переваги, яку вони мають через дешевизну робочої сили, послуг і товарів, а також на сильну конкуренцію (43%); 55 відсотків лякають додаткові витрати на пристосування до нових умов.

Пріоритети для великих підприємств були наступні: стабільний бізнес-клімат, кращий правовий захист підприємців, доступ до великого ринку.

Якщо розглядати вибірку в розрізі окремих секторів, експортно-орієнтовані підприємства найбільш оптимістично налаштовані на співпрацю з ЄС, тоді як малі й середні підприємства значно більшої уваги приділяють негативним наслідкам.

3. РИНКИ ЗБУТУ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Усі компанії з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів (рис. 7 і 8). Основну частину своєї продукції і послуг підприємства реалізують на національному ринку України (56,9 % – в межах Херсонської області, а 16,9 % - в інших областях України). Надто незначною є питома вага експорту продукції і послуг у країни СНД – 3,8 %. Експортерами у ці країни є 8 з 49 підприємств. Вісім з опитаних підприємств повідомило, що експортує певну частину своїх товарів і послуг до Європи і інших країн світу.

Ці цифри ілюструють відносно низький рівень експортної орієнтації економіки Херсону – у тому числі в галузях промисловості і транспорту.

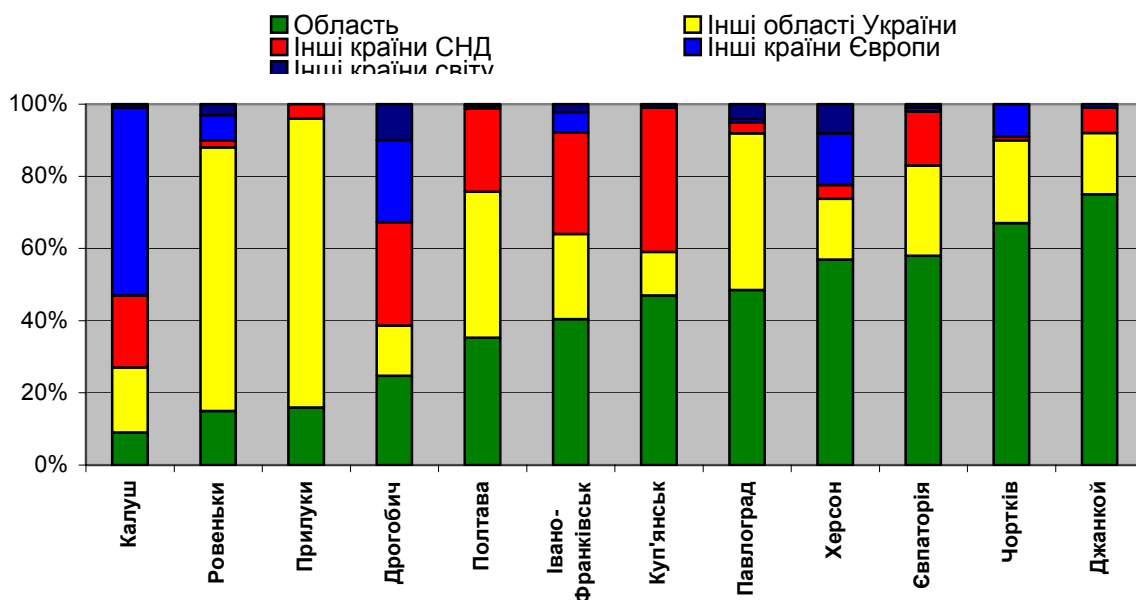

Рис. 7. Ринки збуту місцевої економіки – рівень експортної орієнтації

Найнижчий рівень експортної орієнтації мають малі за розмірами підприємства, що пов'язано з спеціалізацією їх на послугах і товарах для споживачів Херсонської області (рис. 8). Експорт у країни СНД здійснюють переважно середні за розмірами підприємства. Великі підприємства здійснюють спроби вивести власний товар на європейські і світові ринки, але у цьому їм бракує допомоги з боку держави і місцевої влади.

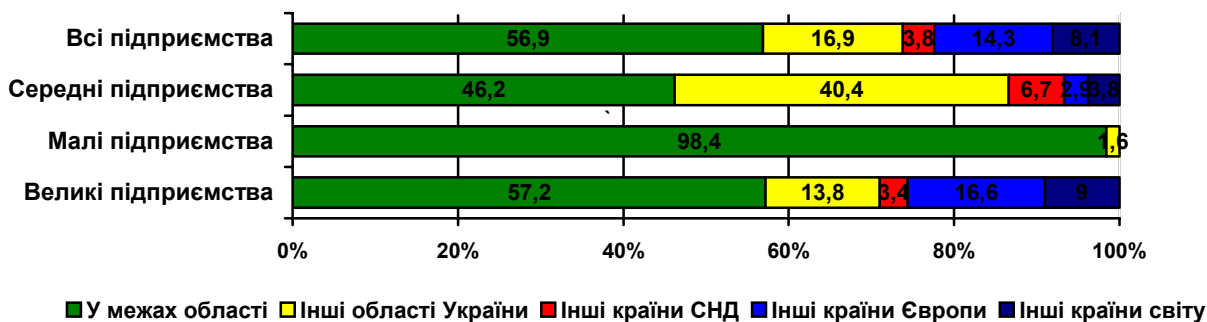

Рис. 8. Ринки збуту місцевої економіки у розрізі підприємств

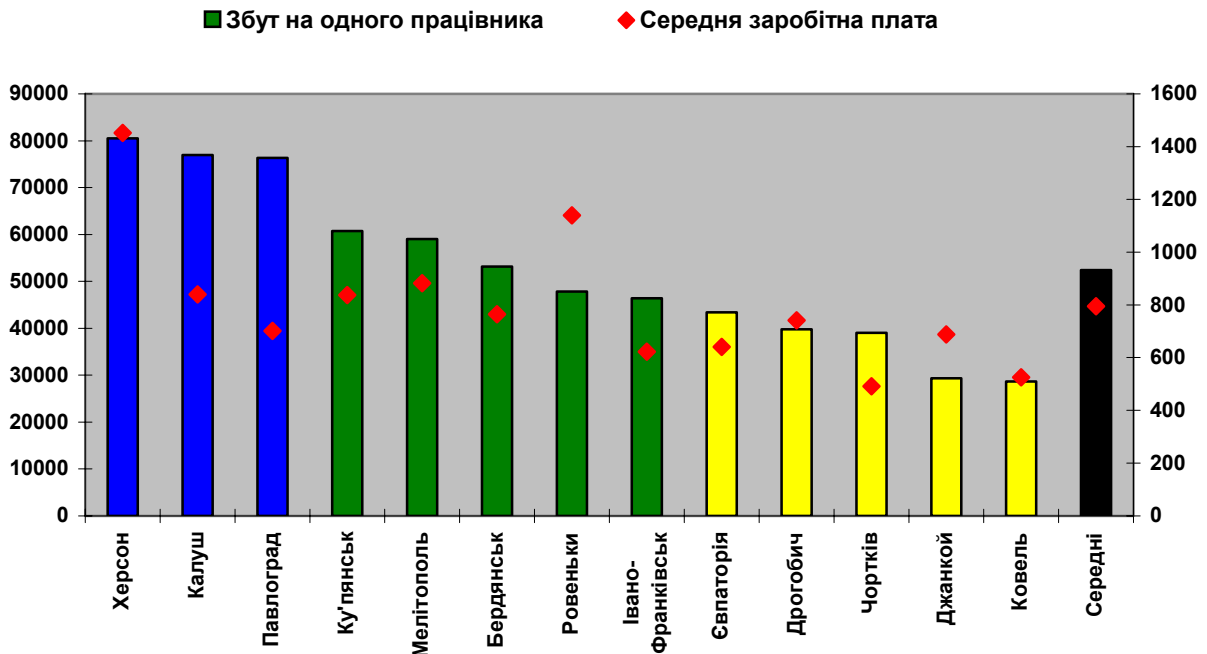
Загальний обсяг збуту продукції і послуг на всіх обстежених підприємствах склав 1,264 млрд. грн., у тому числі середній обсяг збуту на одного працівника знаходиться на рівні 80,502 тис. грн. Переважна більшість респондентів (41 з 49) сподіваються на стає збільшення обсягів збуту в 2008 – 2009 роках порівняно з попередніми (у середньому більш ніж на 15 - 30 %). Негативним є те, що вісім підприємств задекларували зменшення обсягів реалізації продукції у наступному році.

4. ПИТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становить у 2007 році 15704 особи. Жінки складають 40 відсотків працівників у вибірці, що логічно з огляду на різні за характером виробництва підприємства, що складають дану вибірку. П'ять років тому на цих підприємствах разом працювало 18395 працівників, а торік – 16937. Кілька великих роботодавців скоротили виробництво й втратили сотні робочих місць, але у той самий час створювалися нові робочі місця переважно у секторі малих і середніх підприємств.

Респонденти оптимістично дивляться в майбутнє: на їхнє переконання, негативні тенденції зайнятості в попередні роки зміняться, і в наступному році вони додатково працевлаштують більше 874 особи (чисельність зайнятих на опитаних підприємствах складе 16578 осіб). Середня чисельність працівників на обстежених підприємствах становить 320 у 2008 році проти 383 у 2003 р. Тенденція наступного року – підвищення до 338.

Відповідаючи на запитання про нові інвестиції, учасники опитування повідомили, що протягом наступних трьох років планують створити близько 6719 нових робочих місць.

** дані по місту Херсон - за 2007 - 2008 роки, а з інших міст - за 2006 - 2007 роки*

Рис. 9. Рівень заробітної плати та обсяги збуту

У порівнянні з іншими містами України на підприємствах Херсона досить високий рівень продуктивності праці при найвищому (серед обстежених міст) середньому рівні її оплати (рис. 9).

Найвищий рівень продуктивності праці досягнуто на малих за розмірами підприємствах, а її оплати на середніх підприємствах (рис. 10).

Середній обсяг збуту продукції і послуг на одного працівника знаходиться на рівні близько 80,502 тис. грн. В розрізі підприємств за їх розмірами спостерігаються значні відхилення даного показника. Найвища продуктивність праці (відношення обсягів реалізації продукції в розрахунку на одного працівника) на малих за розмірами підприємствах (129,901 тис. грн.), а найнижча – на великих підприємствах (75,607 тис. грн.).

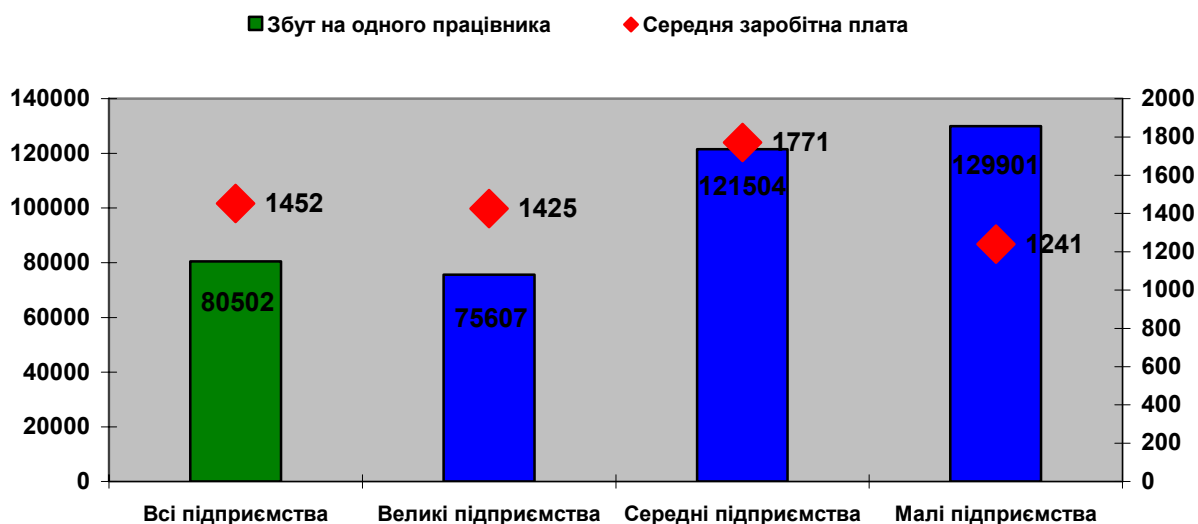

Рис. 10. Залежність заробітної плати та обсягів збуту від розмірів підприємств

Середньомісячна фактична заробітна плата на обстежених підприємствах становить у 2008 році 1452 грн. (у 2007 р. – 1159 грн.). Найнижчими є середньомісячні заробітки на малих (1241 грн.) і великих (1425 грн.) підприємствах. Загалом диференціація заробітної плати в місцевій економіці відбувається в діапазоні від 650 грн. до 6000 грн. на місяць.

Частка працівників з вищою освітою сягнула в поточному році досить високого рівня 17,7 відсотки, однак наслідком цього позитивного явища не стало аналогічне зростання зайнятості в науково-дослідній роботі.

Підрозділи досліджень і розробок функціонують на 13 підприємствах, в сукупності над упровадженням нових технологій та розробкою інноваційних продуктів працює лише 159 людей. Вони займаються розробкою нових видів продукції і послуг, нових технологій, моделей одягу.

Задоволення роботодавців якістю свого персоналу знаходиться на не високому рівні. У цілому, за словами респондентів, 10,4 відсотків працівників є відмінними, 59,7 відсотків – добрими, 26,5 відсотків – задовільними і 3,4 відсотки – поганими (рис. 11).

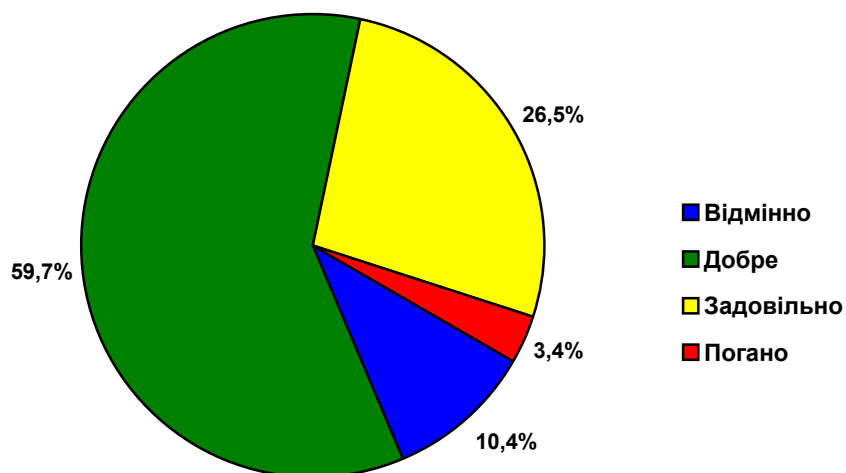

Рис. 11. Якість робочої сили

Нестача кваліфікованої робочої сили стає дедалі більшою проблемою. Її вже сьогодні відчувають 31 з 49 опитаних підприємств, а 6 очікують виникнення кадрових труднощів у майбутньому.

Найчастіше згадували брак чи потенційний брак працівників технічних професій, як з вищою освітою (технологи, інженери, конструктори, менеджери), так і висококваліфікованих працівників робітничих професій.

Таблиця 1. Рейтинг дефіцитних професій за результатами дослідження

Професії	Кількість задувань
електро – і газо зварювальник	8
слюсар-ремонтник і інструментальник	6
муляр, столяр, каменярь	6
водій автомобіля	5
печатник, редактор, коректор	5
інженер - налагоджувальник устаткування	4
токарь, фрезерувальник	3
інженер технолог, теплоенергетик	3
електрик	3
крановщики, механізатори	3
швеї	3
кухар	3
бармен, офіціант	3
маркетолог, аудитор	3
скловар	2
кваліфікований продавець	1
кондуктор	1
оцінювач	1
вантажник	1

Задоволення роботодавців якістю свого персоналу у місті Херсон порівняно з іншими містами України (рис.12) знаходиться на низькому рівні. За кількістю працівників, роботу яких роботодавці оцінюють на відмінно Херсон знаходиться на останньому місці.

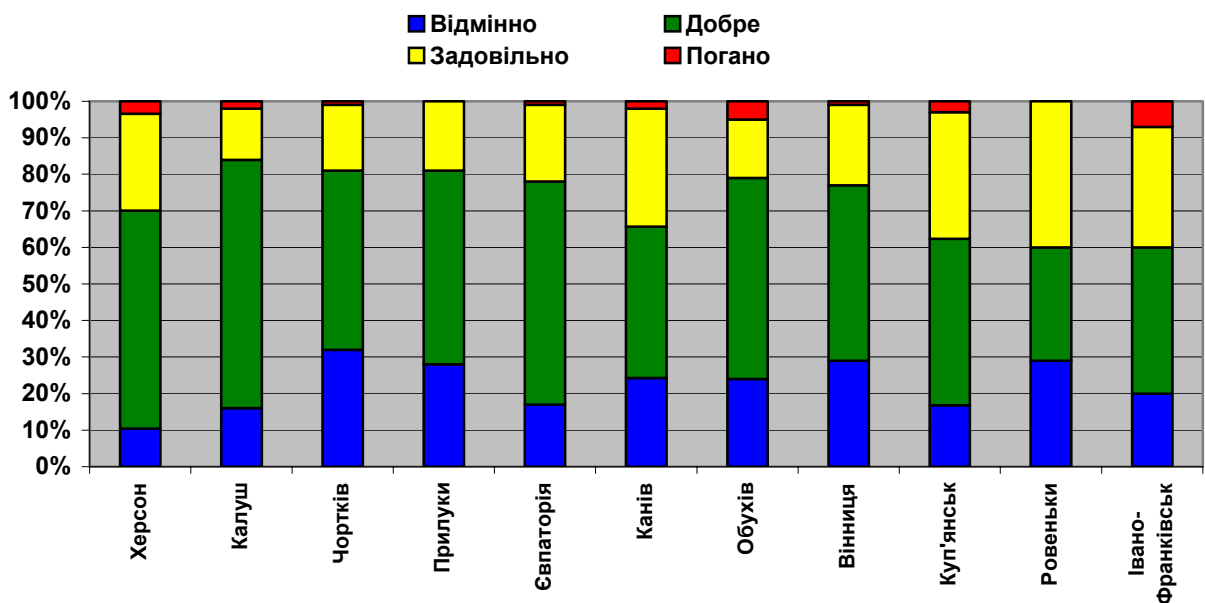

Рис. 12. Рівень задоволення працедавців деяких міст України якістю робочої сили

5. НЕРУХОМІСТЬ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ТА ІНВЕСТИЦІЇ

У цьому питанні ситуація в Херсоні має як позитивні, так і негативні тенденції (див. рис. 13 - 13). Як правило, великі і середні підприємства є власниками будівель, в яких вони розміщені, і мають право на користування землею. Лише 4 малих підприємства володіють приміщеннями, а всі інші більшість площ орендують.

Вивчення думки підприємців – Херсон

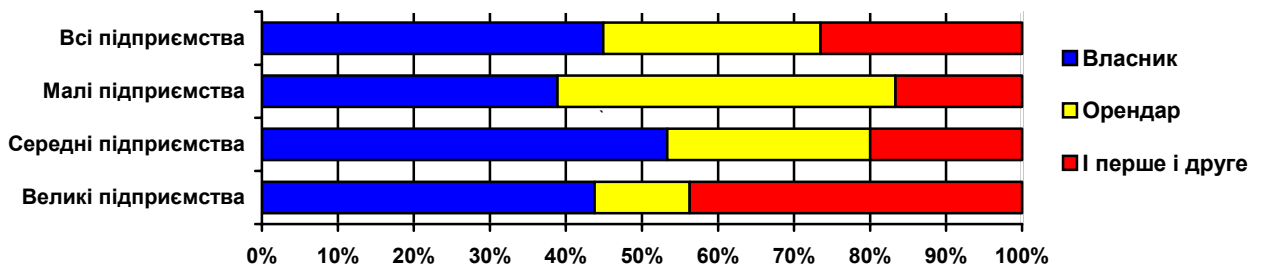

Рис. 13. Інформація про власність на нерухомість

Достатні площі для розширення виробничих потужностей мають лише середні за розмірами підприємства. Найбільші проблеми щодо забезпеченості землею для розширення виробництва мають малі і великі за розмірами підприємства (лише чотири підприємства забезпечені земельними площами для розширення). У той же час дослідження виявили певний потенціал не задіяних виробничих площ, які можуть бути використані для подальшого розвитку бізнесу. Лише одне підприємство вирішило надати в оренду або продати частину своїх приміщень.

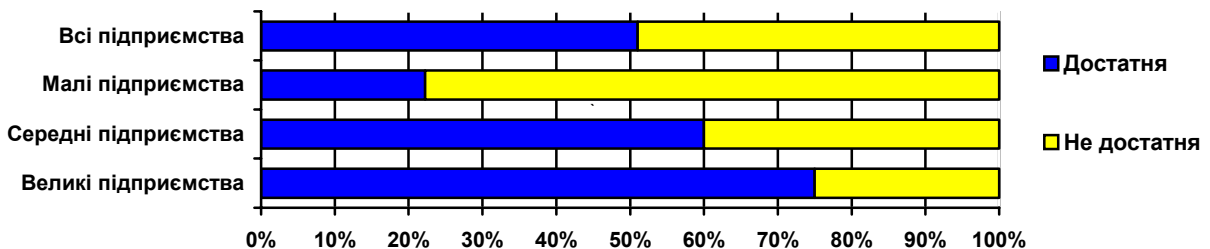

Рис. 14. Інформація про достатність земельної ділянки для розширення виробництва

В Україні існує високий потенціал для розвитку і розширення бізнесу – 17 компаній (59 %) планують розширювати виробництво у місті і 10 – розглядають таку можливість. Три компанії планують і 9 розглядають можливість розширювати власну діяльність на інші адміністративно-територіальні одиниці не скорочуючи виробництво в Україні.

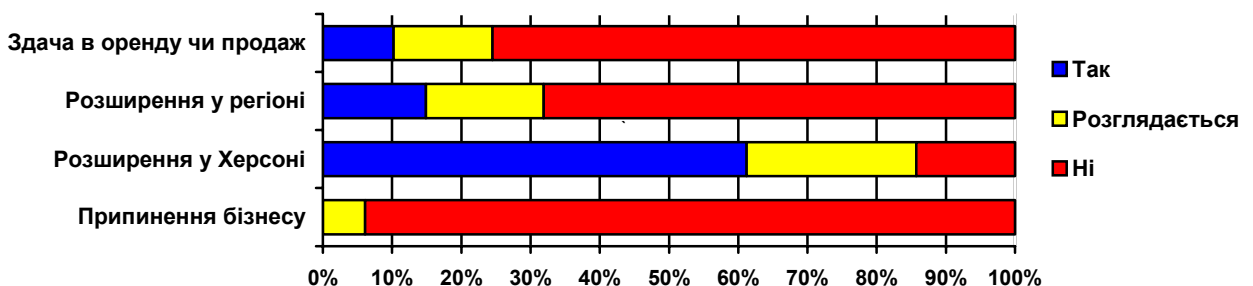

Рис. 15. Інформація про можливості розширення виробництва

Лише *три* підприємства планують і *три* розглядають можливість припинення діяльності в Україні і перенесення її до інших міст. Причинами такого кроку є кращий бізнес-клімат в іншому місті, відсутність землі для розширення, зміна ринкової кон'юнктури та неадекватні приміщення.

упрощення виділення земельних участків, зниження бюрократизма чиновників и соблюдение законодательства

Голопристанский район, Скадовск, Цюрупинск – (более дешевая рабочая сила), Каховка, Новая Каховка, США, Англия - расширение рынков сбыта, недостаток квалифицированных кадров, Херсонська область - необходимо расширение объемов предоставляемых услуг, побережье Черного моря - недостаточный рынок сбыта,

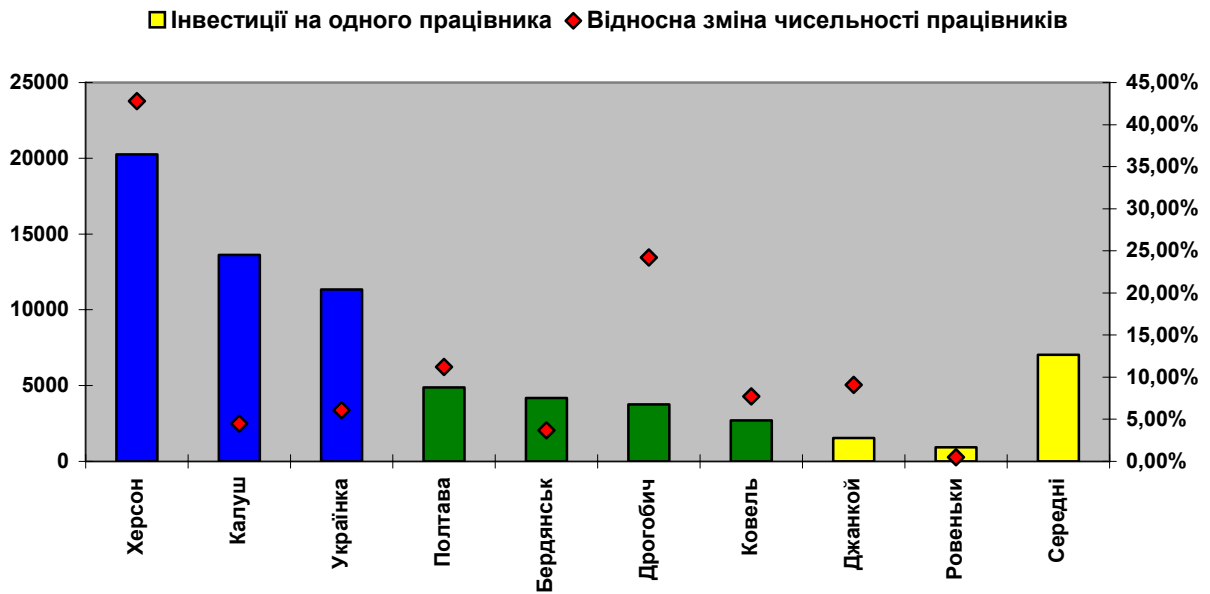

Рис. 16. Інвестиції на одного працівника і створені нові робочі місця

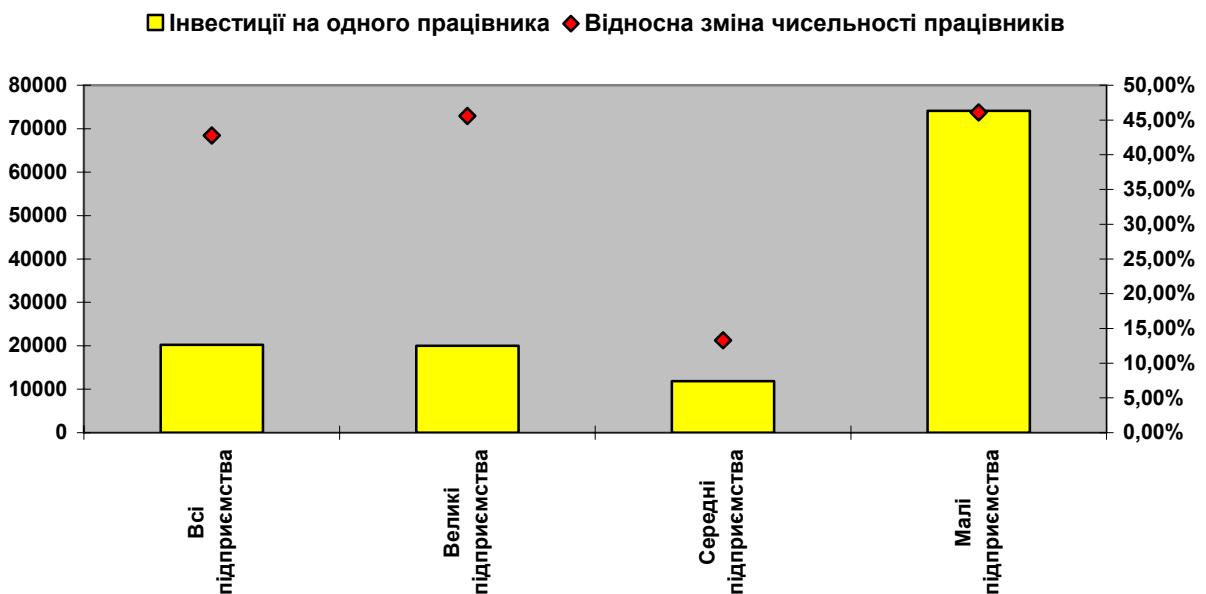

Рис. 17. Інвестиції на одного працівника і створені нові робочі місця

Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній планує здійснення суттєвих інвестицій у вдосконалення потужностей (див. рис. 14). Сімнадцять підприємств планують інвестувати кошти у модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та/або технологій, здебільшого на постійній основі чи протягом цього й кількох наступних років. Планується вкласти 39595 тис. грн. і створити близько 213 нових робочих місць. Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно, допоможе зростанню місцевої економіки. Обсяг планованих інвестицій є середнім у порівнянні з іншими містами, а очікувана кількість новостворених робочих місць – дуже не значна. Найбільша частка планованих інвестицій (близько 20 млн. грн.) припадає на великі підприємства. У середньому по вибірці питоми інвестиції у розрахунку на одного працівника складають 11342 грн. Найбільші питомі інвестиції у розрахунку на працівника планують здійснити

середні за розмірами підприємства (16592 грн. в розрахунку на одного робітника) і вони забезпечать при цьому найвище відносне збільшення кількості нових робочих місць.

Для того щоб бізнес залишався у місті міській владі необхідно (відповідно до відповідей респондентів) надати можливість придбати за реальними цінами власний офіс, орендувати торгові площі, надати допомогу в отриманні виробничих площ або виділенні землі під їх будівництво.

6. ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Респондентам було запропоновано оцінити десять видів муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали оцінку **3,15** що відповідає загальній середній оцінці інших міст, але рейтинг послуг відрізняється (див. рис. 15, де праві стовпчики – середні значення інших міст). Досить низький рівень задоволення висловлено охороною правопорядку (2,96), підтримкою малих і середніх підприємств (2,90), громадським транспортом (2,89), наданням ділянок для ведення бізнесу (2,71), житловим будівництвом (2,68). Саме ці види послуг у місті надаються на дуже низькому рівні.

Досить схожою є ситуація і в інших містах. Хоча у місті Українка представники бізнесу рівень надання послуг оцінили як кращий ніж в середньому по Україні.

На думку респондентів, місто в першу чергу має: «спростити дозвільний механізм надання ділянок та ведення бізнесу, організувати спілкування влади з бізнесом; підтримувати малий і середній бізнес; надавати пільги місцевим малим та середнім підприємствам; розвивати інфраструктуру; покращувати охорону правопорядку».

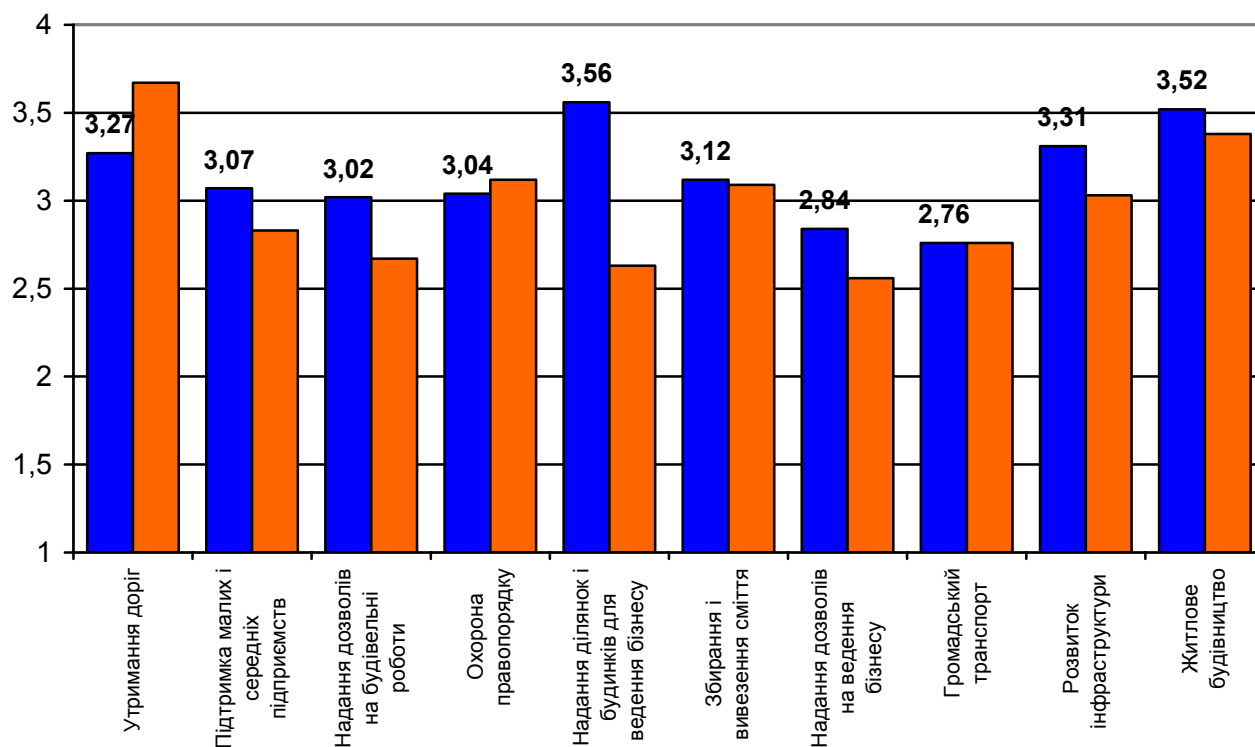

Рис. 18. Послуги органів влади

Підприємства також запитували про послуги, які мають надаватися міською владою (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу Українки. Як демонструє рис. 16, підприємства активно підтримують всі з запропонованих послуг. Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися ідеї надання допомоги міста в розвитку робочої сили, створення центрів сприяння бізнесу, надання переваги місцевим фірмам і їх фінансової підтримки, активного залучення інвестицій.

оперативність оказання услуг, бесперебойная подача воды круглосуточно, предоставление участков для жилищного строительства, финансирование капитального ремонта газовых сетей и сооружений на них, строительство подводных газопроводов до негазифицированных районов города

Вивчення думки підприємців – Херсон

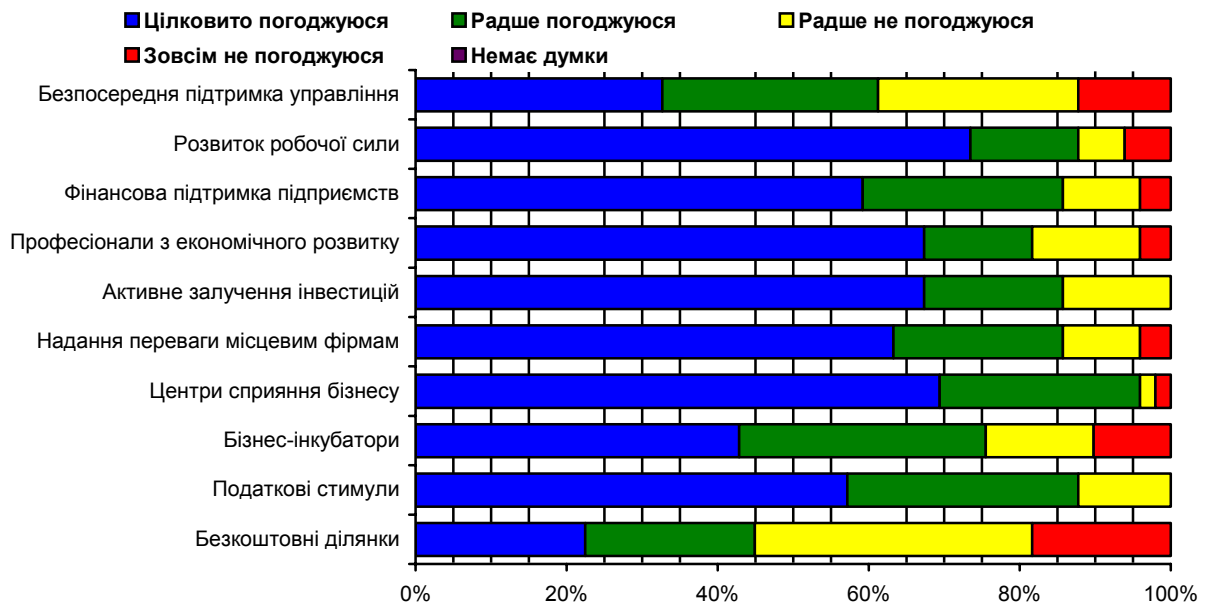

Рис. 19. Послуги підрозділу з економічного розвитку

На відміну від компаній в інших країнах Східної Європи, респонденти меншою мірою підтримують ідею надання міською владою за символічну ціну приватним підприємствам вільних ділянок, які забезпечені інфраструктурою – схоже, вони не бачать гарантії, що ті, хто отримає таку форму субсидії, насправді почне створювати робочі місця.

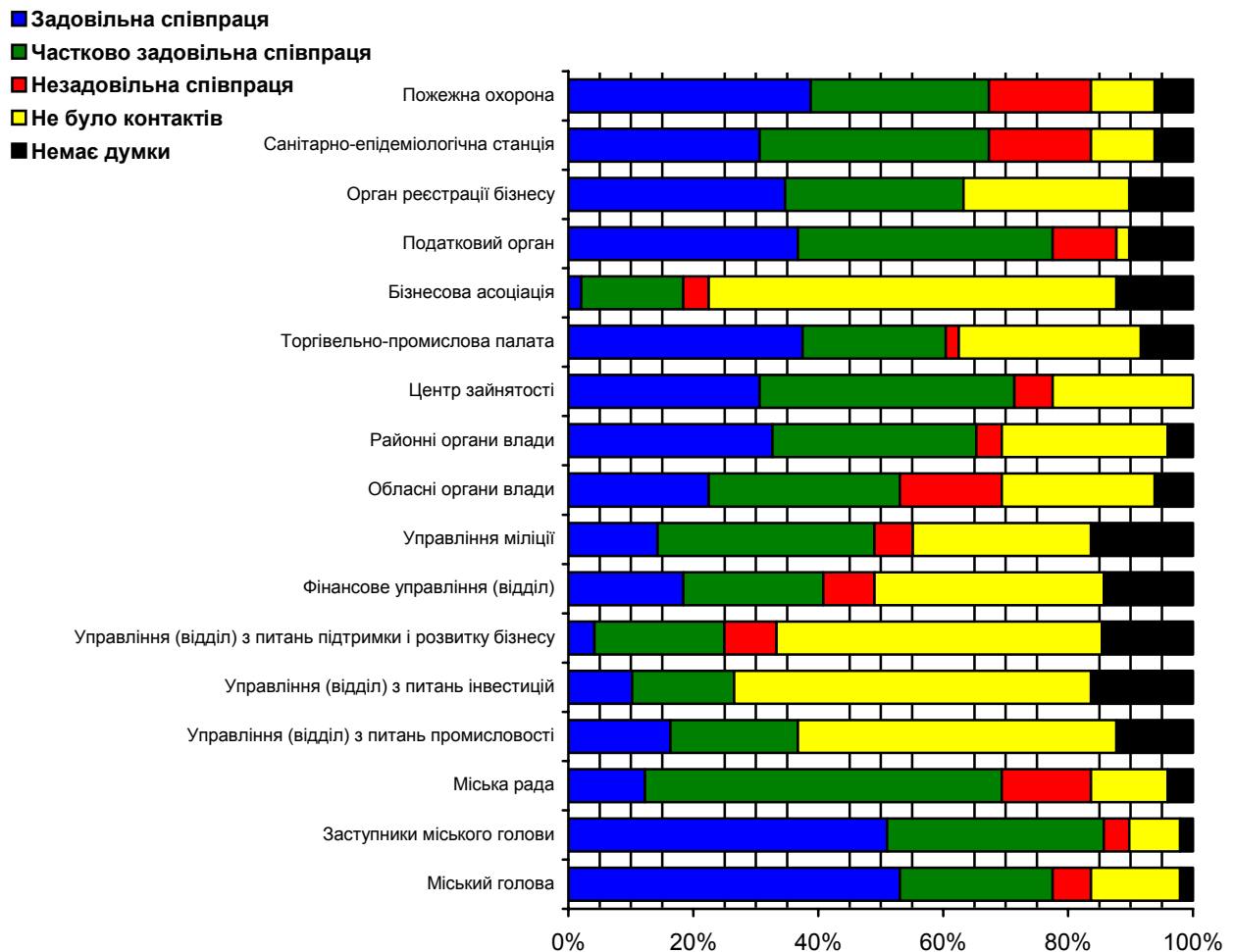

Рис. 20. Контакти з органами влади та управління

Підприємства-респонденти оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Рівень отриманих результатів є середнім, як це видно з рис. 17. Міський голова, його заступник, пожежна охорона, орган реєстрації бізнесу, санітарно-епідеміологічна станція були тими інститутами, що отримали позитивні середні оцінки. Респонденти не мали численних контактів з бізнесовими асоціаціями та підрозділами міської ради. Управління міліції, обласні органи влади та податковий орган сприймаються як установи, з якими найважче мати справи.

Респонденти висловили власні побажання і нарікання щодо роботи органів влади:

- «сложный механизм согласования, излишний бюрократизм»;
- «отсутствие заинтересованности в решении проблем предприятий»;
- «низкая оперативность решения вопросов, очереди, волокита»;
- «преследуют только свои интересы»;
- «формализм, отсутствие ответственности, нежелание находить пути решения проблем»;
- «большое количество ненужных документов»;
- «коррупционность, нежелание выполнять свои функциональные обязанности»;
- «большая загруженность и невозможность полного удовлетворения потребностей предпринимателей в предоставлении информации»;
- «отсутствие профессиональных кадров, взяточничество»;
- «отсутствие программ льготного кредитования малого и среднего бизнеса»;
- «не понимание того, что бизнес все эти учреждения содержит (налоги и т.п.)»;
- «не знают проблем предпринимателей».

7. КРИТИЧНІ ПИТАННЯ

Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані (див. рис. 18):

- Комунальна інфраструктура – 53 % респондентів;
- Залучення інвестицій – 41 % з усіх секторів;
- Туризм – 33 % респондентів
- Інфраструктура для бізнесу – 31 % респондентів;
- Розвиток малих і середніх підприємств – 27 % респондентів;
- Будівництво житла - 27 % респондентів;
- Навколишнє середовище – 20 % респондентів;
- Підготовка та перепідготовка робочої сили – 18 % респондентів;

Найрідше згадувалися соціальні послуги, наукові дослідження і розробки.

У розрізі категорій підприємств відповіді респондентів щодо пріоритетів розвитку міста дещо різняться, що обумовлено специфікою і різними потребами цих підприємств. Представниками різних за розмірами підприємств були визначені наступні критичні питання у розвитку міста:

Великі підприємства:

- Комунальна інфраструктура – 63 % респондентів;
- Залучення інвестицій – 50 %;
- Промислова реструктуризація - 38 %;
- Будівництво житла – 31 %;
- Туризм – 25 % респондентів.

Середні підприємства:

- Залучення інвестицій – 47 % респондентів;
- Комунальна інфраструктура – 47 %;
- Підготовка і перепідготовка робочої сили – 33 %;
- Інфраструктура для бізнесу – 33 %;
- Навколишнє середовище – 33 % респондентів.

Малі підприємства:

Вивчення думки підприємців – Херсон

- Розвиток малих і середніх підприємств – 50 % респондентів;
- Туризм – 50 %;
- Комунальна інфраструктура – 50 %;
- Інфраструктура для бізнесу – 39 %;
- Залучення інвестицій – 28 % респондентів.

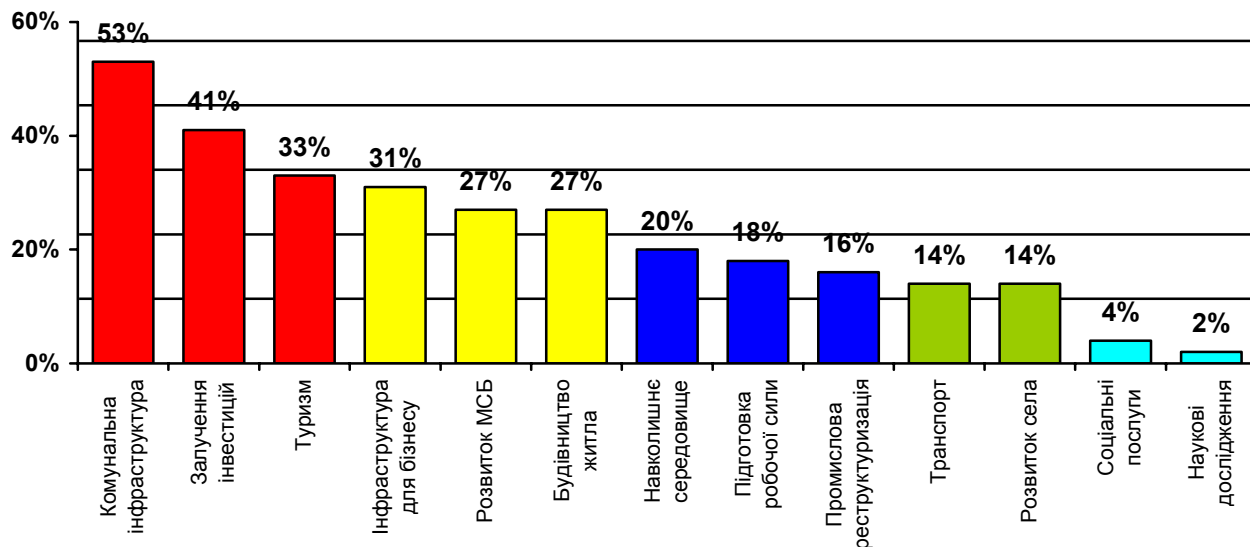

Рис. 21. Критичні питання

8. ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади в місті Херсон. Відповіді на це запитання також віддзеркалюють загальне відчуття, що міській владі слід працювати краще. Лише один респондент оцінив якість місцевої влади як відмінну, і 18 відгукнулися про неї як про добру. Херсонське самоврядування також отримало 24 оцінки «задовільно» і 5 – «погано». Також було запропоновано висловити думку про бізнес-клімат у місті. Цього разу оцінки були більш позитивними. Один респондент назвав Херсон відмінним місцем для ведення бізнесу, 20 оцінили місцевий бізнес-клімат як добрий, і 24 поставили оцінку «задовільно». Загалом подібні оцінки є характерними для міст Східної Європи з хорошими умовами для бізнесу та поганою співпрацею між публічним та приватним секторами.

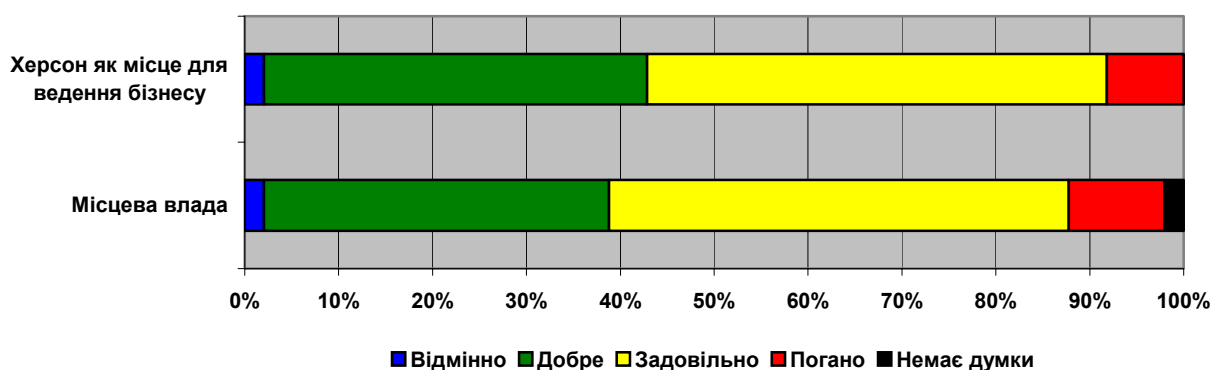

Рис. 22. Загальна оцінка діяльності місцевої влади

Позитивними прикладами елементів бізнес-клімату Херсону, відзначеними респондентами, як правило, були наступні:

- Географічне розміщення міста (згадується у 10 анкетах);

- Геополітичне положення;
- Транспортна розвязка і розвинута транспортна інфраструктура (згадується у 5 анкетах);
- Природно-кліматичні умови, сприятлива екологія;
- Позитивне відношення до будівельників;
- Наявність у місті виробничих потужностей і перспективи їх нарощування;
- Відсутність значної конкуренції, є вільні сегменти ринку;
- Наявність профільних ВУЗів;
- Стабільний бізнес-клімат;
- Можливість розвивати курортний бізнес, туризм;
- Благоустрій міста;
- Влада не надто заважає працювати;
- Великий ринок робочої сили.

До негативних чинників респонденти відносять:

- Незацікавленість влади в підтримці бізнесу;
- Зона ризикованого землеробства;
- Розвинута система бюрократії, наявність корупції;
- Відсутність єдиної команди в органах міської влади;
- Недостатній контроль за роботою управлінь і відділів міської ради;
- Відсутні можливості у міста для залучення інвестицій та низька його інвестиційна привабливість;
- Лобіювання інтересів тих груп, представники яких знаходяться при владі;
- Слабка підтримка місцевого виробника;
- Велика кількість контролюючих органів, які не дають можливості стабільно працювати;
- Вирішення питань землевідведення, будівництва, отримання технічних умов і т.д. настільки ускладнено, що іноді відсутня зацікавленість у інвестуванні;
- Посилення конкуренції, демпінгові ціни компаній конкурентів;
- Безконтрольна стихійна торгівля;
- Відсутність аеропорту;
- Свавільля Обленерго;
- Слабкі місцеві фінансові потоки;
- Безсистемне розміщення реклами;
- Поганий санітарний стан міста;
- Велика кількість ігрових апаратів на території міста;
- Низький рівень життя населення;
- Велике коло невирішених питань життєдіяльності міста: ЖКГ, транспорт, дороги;
- Недостатній обсяг ринку;
- Невзначний попит на інтернет послуги;
- Вирішення різних питань розтягнуто у часі, відсутні чіткі відповіді на звернення;
- Надто старі (зношені) мережі енергозабезпечення, газопостачання, водопостачання, каналізації, що потребують термінової заміни.

Завершальні коментарі:

- «Необходимо создание зон промышленного развития»;
- «Нужен генплан города и сопровождать инвестора»;
- «Не мешать»;
- «Желательно чтобы органы власти более продуктивно работали с предприятиями, учитывая их финансовые возможности»;
- «Изменить избирательную систему в местные органы власти, уменьшить налоговую нагрузку на предприятия, упростить разрешительную систему в строительстве»;
- «Пока нет аэропорта серьезные инвесторы в город не придут»;
- «Городу нужны огромные инвестиции, необходим жесткий контроль за их расходованием»;
- «Необходимо представительство работников предприятий в органах местного самоуправления».

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки бізнесової спільноти міста Херсон. Їхнє спільне ставлення до міської влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє міста – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Експертному комітету з економічного розвитку Херсону в його роботі і буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.

Проект «Економічний розвиток міст» висловлює вдячність усім представникам підприємств, котрі поділилися своїми думками та надали корисну інформацію, а також усім хто присвятив свій час проведенню опитування.